

Situasjonen for Grenlandsfjordene, som en beboer ser det

Av Leif Sigvaldsen

*Innlegg på seminar i Porsgrunn
15. oktober 1986.*

Når en skal beskrive tilstanden i Grenlands fjordområder synes jeg man kan ta for seg helt enkle observasjoner. Da jeg tenkte å bade i Eidangerfjorden i sommer vasset jeg knapt uti til knærne før både sjøbunn og mine egne føtter var ute av syne. Det var visstnok ikke helsefarlig å bade, men algeveksten og dårlig sikt i vannet gikk ut over både trivsel og sikkerhet for eventuelle badende. Vanlig liv i fjæra finner man ikke, tang er erstattet av sleip grønske. Fanger man en fisk er det usikkert om det er sunt å spise den. Blåskjellene i ytre del av området har vært forgiftet i praktisk talt hele sommer.

Den naturperlen som Grenlandsfjordene engang var er blitt sterkt forringet. Dette er et stort tap for hele Grenlandbefolkning, et tap som ikke kan kompenseres med økt materiell velstand.

Årsakene til ødeleggelsene finner man oppover mot Porsgrunn og Skien.

— Norsk Hydro på Herøya peker seg ut med store utslipp. Bedriften kan vise til betydelige reduksjoner av utslippene i 70-årene.

De siste fem årene har utslippene vært stabile eller økende. Utslippene av nitrogen er formidable, tilsv. nesten 1

mill. pe. Ifølge SFT's årsrapport kan dette utslippet «tenkes å ha betydning for algeveksten.» Nitrogenets effekt som næringsstoff i fjord og sjøområder burde vært bedre belyst. Dessuten skjer en stor del av utslippet i form av oksygenforbrukende ammonium. Et lyspunkt er det at bedriften har planer om nye reduksjoner de nærmeste årene.

— Den andre store bidragsyteren på industrisiden er Union Bruk i Skien. Det er vondt å se hvordan vannet utenfor Klosterøya farges grått av tremasse. Elva gror til med slam, og det organiske stoffet (tilsv. 125 000 pe) må representere et betydelig oksygenforbruk i Frier og videre utover. Bedriften hevder at de ikke har økonomi til å bygge renseanlegg, dessuten er det liten plass på fabrikkområdet.

Resultat: Ingenting skjer.

— De kommunale utslippene fra ca. 60 000 personer går praktisk talt urensset ut i elva. For 6—8 år siden ble det laget et forprosjekt for et felles renseanlegg for Skien/Porsgrunn. Kommunene hadde imidlertid dårlig råd, og forprosjektet ble lagt til side. Siden den tid er det foretatt flyplassutbygging til ca. 45 mill. kr. Skien vil bygge flerkinobygging til 18—20 mill. kr. og såkalt minirådhus til 45 mill. kr. *Renseanlegg har man fortsatt ikke råd til.*

Myndighetene har vedtatt en lov om vern mot forurensning som det er opp til ulike offentlige organer å håndheve.

- Industriutslipp behandles av Statens forurensningstilsyn. SFT har egen kontrollseksjon i Grenland. Det foretas målinger, og det utgis rapporter.

Ifølge SFT er det fosfor, særlig fra kommunal kloakk, som gir algevekst med etterfølgende oksygensvikt og dårlig siktedyp. Dette er et syn som selv sagt støttes av industrien. Det vil nemlig gå min. 5 år før det kommunale renseanlegget kan stå ferdig, og enda lenger før ledningsanlegget er utbygd. I denne tiden kan både industrien og SFT si at *kommunene må bygge renseanlegg for industrien trenger å redusere sine utslipp ytterligere.*

- Miljøvernavdelingen hos fylkesmannen skal håndheve loven overfor kommunale utslipp. Fristen for å bygge RA Knardalstrand for Skien/Porsgrunn var først 1983, siden er denne forlenget flere ganger, nå til 1990.

Resultat av 10 års arbeid: Et forprosjekt for et renseanlegg.

For å utføre sin kontrollfunksjon opprettet fylket et eget laboratorium. Staten v/Miljøverndepartementet ønsker nå å avvikle sitt engasjement her ved at laboratoriet overføres til privat firma/bedrift.

Så langt ser det altså dårlig ut for Grenlandsfjordene. Det jeg etterlyser er *systematiske arbeidsmåter for å bedre på forholdene*, f.eks. etter denne enkle modell.

1. *Målsetting.*
F.eks. Man skal til enhver tid kunne se sjøbunnen på min. 2 m dyp.
Tang skal være vanlig vegetasjon. Fisk og blåskjell skal kunne spises uten helsefare.
2. Analyser, vurdering av effektive tiltak.
3. *Gjennomføring av tiltak.* (Viktig punkt).
4. Etterkontroll. Dersom målsettingen ikke er oppnådd, se pkt. 2.

Etterkontrollen må ikke bare være et spørsmål om utslippskravene overholdes. Som et eksempel vil jeg nevne at Oslofjorden har et utvalg som arbeider etter et lignende system. Det viktigste tiltaket har vært VEAS-reseanlegg på Slemmestad. Etterkontrollen har vist lavt oksygeninnhold i sjøen rundt utslippet av kjemisk rensert vann. Dermed vurderes nye tiltak, nemlig biologisk trinn som reduserer organisk stoff. Dessuten kan anlegget drives med nitrifikasjon, noe som reduserer forbruket av oksygen ytterligere. På denne måten må stadig nye tiltak settes iverk, inn-til man er fornøyd med resultatet.

Hvorfor har vi ikke et handlekraftig organ som kan gjennomføre nødvendige tiltak for Grenlandsfjordene?